

Історія взаємних відносин адвокатури та радянської влади до отримання Україною незалежності свідчить, що намаганням гілок державної влади було «одержавити» цей правозахисний інститут та зацікавити діяти в інтересах державної влади. Десятиліттями держава підтримувала чисельність адвокатів на низькому рівні, контролювала діяльність адвокатів шляхом обліку справ і стежачи за їх поведінкою у залі суду. Однак за радянських часів адвокатура завдяки формуванню колегій адвокатів по територіальному принципу на основі адвокатського самоврядування та можливості впливати на підбір з резерву кандидатів на професію адвоката, що у своїй більшості унеможливлювало прийняття до лав адвокатів «випадкових» людей, виборола належне їй місце в правовій системі радянської України та досягла якісного професійного досвіду правозахисної роботи та високого авторитету в суспільстві сьогодні [3, с. 14].

Список використаної літератури:

1. Історія адвокатури України у запитаннях та відповідях, ілюстраціях та фотографіях: навч. посіб. / Н. М. Бакаянова, О.О. Храпенко. Одеса : Юридична література, 2016. 216 с.
2. The history of advocacy. URL: <https://borgenproject.org/history-advocacy/>
3. Становлення та розвиток адвокатури у радянській Україні (1919-1939 рр). *Митна справа*. № 5 (101). 2015. С. 8-14.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат **Джабурія Олена Олександрівна**

Ваньчак М.В.

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА: ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Історія адвокатури з перших відомостей про її зародження містить положення про адвокатську етику, яка охоплює питання сумлінності виконання своїх професійних обов'язків, прийняття і виконання доручень, гонорару, взаємовідносин з владою, корпоративної підтримка та ін. У праці Платона «Закони» була передбачена смертна кара за «безчесний виступ адвоката в суді». У стародавній Греції та Римі щорічно призначали 10 адвокатів у кримінальних і цивільних справах для захисту бідних проти багатих, а також вдів і сиріт. За відмову від виконання зазначених

обов'язків винним загрожувало виключення з адвокатури. У більш пізніх пам'ятках адвокатури, зокрема, в "Права, за якими судився малоросійський народ" (1743 рік), була передбачена смертна кара за неявку адвоката до суду без поважної причини. Крім того, в цьому пам'ятнику Козацького права передбачалося безкоштовне ведення адвокатами справ сиріт, вдів, малозабезпечених громадян. А хіба надання безкоштовної допомоги сиротам, вдовам, убогим, малозабезпеченим в глибокій давнину не перегукується з нашими положеннями про надання безоплатної правової допомоги певним верствам населення? Це дає можливість говорити про історичні паралелі при здійсненні адвокатської діяльності в далекій давнині і в даний час [1].

Етичні питання визначення та отримання гонорару також мають давню історію. Перші відомості про гонорар адвокатів відносяться до 204 року до нової ери, коли Сенат Риму ухвалив закон Цинци (по імені його автора) «Про дарах і підношеннях». Ним передбачалося, що адвокати можуть отримувати винагороду за надання юридичної допомоги в розмір не більше 10 000 сестерцій (грошова міра в стародавньому Римі; для порівняння: буханець свіжого хліба продавалася за 1/2 сестерція, річну платню легіонера було 1200 сестерцій, військового трибуна – 25 000 сестерцій). Розмір гонорару до початку процесу узгоджувався з клієнтом, однак, його не можна було отримати поки справа не була розглянута.

У IV-X-му столітті в результаті зміцнення адвокатури питання гонорару у Франції почало регулюватися такою – встановленням конкретного розміру гонорару за виконання певної роботи. Так, адвокатам заборонялося пред'являти позови про сплату гонорару, їх обов'язком також було надання правової допомоги бродягам, малолітнім, бідним, сиротам. У Німеччині з 1495 р., тобто з часу зародження адвокатури, також була введена такса, яка передбачала розміри гонорару за надання юридичної допомоги, за порушення якої передбачалася відповідальність у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю.

Судові Статути, прийняті в Росії в 1864 р., містили детальні положення про адвокатський гонорар.

Цілком доречні і паралелі з приводу боротьби адвокатів за свої права. Так, в 1579 р. король Франції Генріх III видав Указ, яким наказував адвокатам відзначати на паперах, які складають для клієнтів, суму отриманого від них гонорару. Адвокати визнали негідним їх професії подібний контроль, зібрали загальні збори і вирішили припинити заняття адвокатською діяльністю. Так, 307 адвокатів прийшли в Парламент і оголосили про своє зречення від звання адвоката і в знак протесту склали свої формені капелюхи. Відправлення правосуддя в країні припинилося і тільки тоді, коли дія Указу було припинено, адвокати повернулися до своїх обов'язків.

У 1993 р. адвокати України оголосили страйк і припинили виконання своїх професійних обов'язків, вимагаючи зменшення непомірного оподаткування

їх діяльності, допуску адвокатів до захисту на ранніх стадіях кримінального процесу, скасування Наказу міністерства юстиції України про видачу юристам ліцензій на здійснення юридичної практики, яка передбачала можливість для таких осіб брати участь в розгляді кримінальних справ у якості захисників. Страйк тривав близько двох місяців і змусив владу пом'якшити податки на адвокатську діяльність, допустити адвокатів до захисту на ранніх стадіях кримінального процесу. Однак, допуск юристів, які мали ліцензії Міністерства юстиції, практично був припинений тільки з 1995 року.

Слід згадати і сумнозвісне рішення Конституційного Суду України від 16.11.2000 р. по справі Г. Солдатова про вільний вибір захисника, яким всупереч вимогам статті 59 Конституції України, були допущені до участі в кримінальних справах в якості захисників так звані «фахівці в області права», які не є адвокатами [4]. Три роки боротьби, яку очолив Союз адвокатів України, призвели до того, що вказане рішення, скасувати яке згідно із законом було неможливо, втратило силу відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України №8 від 24 жовтня 2003 р. «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист в кримінальному процесі». Верховний Суд України в зазначеній постанові вказав: «Визнати правильною практику тих судів, які за відсутності спеціального закону не допускають таких фахівців до здійснення захисту в кримінальних справах».

Звертаючись до минулого адвокатури, не можна не згадати тих принципів, які були закладено адвокатами стародавнього Риму в питаннях допуску до адвокатської професії. Для заняття адвокатською діяльністю необхідно було закінчити 5-ти річний курс в юридичній школі, скласти спеціальний іспит, прийняти присягу і тільки після цього претендент на звання адвоката заносився в певні списки [4]. По суті, за 20 століть ми нового нічого не винайшли – користуємося тими принципами побудови адвокатури, які встановили наші попередники. Як бачимо, проходять роки, століття, тисячоліття, а наше ставлення до виконання професійних обов'язків не так вже суттєво змінюється ...

Отже, надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів дотримання етичних стандартів поведінки. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних професійних обов'язків адвоката. Правила адвокатської етики мають на меті уніфіковане закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальноновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві [2].

Список використаної літератури:

1. Бронз Й. Л. Адвокатская этика. URL: <https://attorneys.odessa.gov.ua/yosyf-bronz-advokatskaya-etyka-nekotorye-ystorycheskiye-parallely/>.

2. Правила адвокатської етики від 2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.

3. Фіолевський Д. П. Професійна етика адвоката // Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручник. К., 2011. С. 191–238.

4. Хижняк Є. С. Адвокатська етика як складова професійної підготовки адвокатів. *Вісник Одеської адвокатури*. 2019. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12058/Khyzhniak%20Visnik%20adv.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Курганський Олександр Валерійович**

Виходець О.О.

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТАНОВЛЕННЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ ЗА ЧАСІВ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО

В княжі часи професійної адвокатури на українських землях Київської Русі та руських князівств, утворених на її основі, не існувало. Втім, існував інститут судового представництва – інтереси недієздатних та неправовадатних учасників судових слухань представляв найчастіше хтось із родичів; діяльність ця здійснювалася на безоплатній основі.

Вважається, що професійна адвокатура в Україні уперше сформувалася під час польсько-литовської доби (XIV–XVI ст.). В період відносної стабільності у регіоні та на власне литовсько-руських землях, в період переходу господарства від натурального до грошового, запровадження грошового обігу, митної, податкової справи, торгівлі, включаючи торгівлю в містах з магдебурзьким правом, торгівлю нерухомістю та торгівлю землею. Ці та пов'язані з ними нові соціально-економічні процеси потребували всебічного письмового правового регулювання, а ускладнення на цій основі правового життя литовсько-руських земель, людей, які б володіли відповідними правовими знаннями і у разі виникнення суперечок могли надати сторонам, та й суду, належну юридичну допомогу.

Уже на початку періоду здійснювалося так зване судове представництво, поширене у містах з магдебурзьким правом.

Судовий процес у таких містах був усним, гласним і змагальним. Успішність і змагальність судового процесу відкривали широкий доступ